

Økt lønnsomhet i torskesektoren

Sluttrapport Arbeidspakke 3 – Økonomiske rammebetingelser i Norge

Bent Dreyer (red.), Bjørn Inge Bendiksen, Thomas Nyrud, John R. Isaksen, Øystein Hermansen, Audun Iversen, Marianne Svorken, Edgar Henriksen og Kine Karlsen

Nofima er et næringsrettet forskningsinstitutt som driver forskning og utvikling for akvakulturnæringen, fiskerinæringen og matindustrien.

Nofima har om lag 350 ansatte.

Hovedkontoret er i Tromsø, og forskningsvirksomheten foregår på seks ulike steder: Ås, Stavanger, Bergen, Sunndalsøra og Tromsø

Hovedkontor Tromsø:

Muninbakken 9–13
Postboks 6122 Langnes
NO-9291 Tromsø

Ås:

Osloveien 1
Postboks 210
NO-1431 ÅS

Stavanger:

Måltidets hus, Richard Johnsen gate 4
Postboks 8034
NO-4068 Stavanger

Bergen:

Postboks 1425 Oasen
NO-5828 Bergen

Sunnalsøra:

Sjølseng
NO-6600 Sunndalsøra

Felles kontaktinformasjon:

Tlf: 02140
Faks: 64 94 33 14
E-post: post@nofima.no
Internett: www.nofima.no

Foretaksnr.:

NO 989 278 835

Rapport

	ISBN: 978-82-8296-433-3 (trykt) ISBN: 978-82-8296-434-0 (pdf) ISSN 1890-579X
<i>Tittel:</i> Økt lønnsomhet i torskesektoren Sluttrapport Arbeidspakke 3 - Økonomiske rammebetingelser i Norge	<i>Rapportnr.:</i> 47/2016
	<i>Tilgjengelighet:</i> Åpen
<i>Forfatter(e)/Prosjektleder:</i> Bent Dreyer (red.), Bjørn Inge Bendiksen, Thomas Nyrud, John R. Isaksen, Øystein Hermansen, Audun Iversen, Marianne Svorken, Edgar Henriksen og Kine Karlsen	<i>Dato:</i> 19 oktober 2016
<i>Avdeling:</i> Næring og bedrift	<i>Ant. sider og vedlegg:</i> 15
<i>Oppdragsgiver:</i> Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond (FHF)	<i>Oppdragsgivers ref.:</i> FHF#900543
<i>Stikkord:</i> Torsk, kompetanse, lønnsomhet	<i>Prosjektnr.:</i> 21130
<i>Sammendrag/anbefalinger:</i> <p>Rapporten gir en oversikt over aktivitet og funn i programmet «Økt lønnsomhet i torskesektoren» - Arbeidspakke 3.</p> <p>Programmet ble startet opp i 2011, og Arbeidspakke 3 - Økonomiske rammebetingelser i Norge – er en aktivitet som har hatt stor oppmerksomhet i programmet.</p> <p>Rapporten er organisert på følgende måte. Først redegjøres det for intensjonene med arbeidspakken og hvordan arbeidet i pakken har vært organisert. Deretter gis det et kort sammendrag av de sentrale forskningsresultatene i arbeidspakken samt en oversikt over de ulike leveransene fra aktiviteten i arbeidspakken.</p> <p>Ettersom de ulike arbeidspakkene i rammeprogrammet er nært koblet til hverandre, blir implikasjonene av funnene fra de ulike arbeidspakkene presentert i egen del av sluttrapporten for hele programmet.</p>	

Innhold

1	Innledning	1
2	Administrative rapporter/statusrapporter/referater	3
3	Resultater.....	6
3.1	Resultater 2011	6
3.2	Resultater 2012	6
3.3	Resultater 2013	7
3.4	Resultater 2014	7
3.5	Resultater 2015/16.....	8
4	Leveranser Arbeidspakke 3	9
4.1.1	Leveranser 2011	9
4.1.2	Leveranser 2012	9
4.1.3	Leveranser 2013	9
4.1.4	Leveranser 2014	10
4.1.5	Leveranser 2015/16.....	10
4.1.6	Andre leveranser med relevans og tilknytning til arbeidspakken	11
4.1.7	Undervisning.....	12
4.1.8	Veiledning masteroppgaver	12
4.1.9	Randsoneprosjekter	13
4.1.10	Utvalgs- og møtedeltakelse	14

1 Innledning

I FHF's programbeskrivelse heter det at;

Hensikten med dette forskningsprogrammet er å utvikle økt kunnskap om hvorfor torskesektoren over tid har hatt svak lønnsomhet. Slik kunnskap skal være grunnlaget for å komme med forslag til tiltak som kan bidra til å øke lønnsomheten i torskesektoren.

Intensjonen er samtidig å bidra til å utvikle faglig og teoretisk kunnskap som øker forståelsen av hvordan bedre samspill mellom offentlig forvaltning og næring kan øke verdiskaping med utgangspunkt i fornybare fellesressurser.

Det er et mål med programmet å utvikle et sterkt samfunnsvitenskapelig miljø som har en unik kompetanse om hvordan nasjonale offentlige reguleringer av fangst og produksjon fra ville bestander påvirker næringens internasjonale konkurransekraft, struktur og lønnsomhet.

Med utgangspunkt i programbeskrivelsen er programmet organisert i følgende fem arbeidspakker, med tilhørende arbeidspakkeledere:

- AP 1: Politiske og institusjonelle samfunnsbindinger – professor Petter Holm
- AP 2: Sektorens rammebetingelser og regelverk – forsker Øystein Hermansen
- AP 3: Økonomiske rammebetingelser i Norge – forsker Bjørn Inge Bendiksen
- AP 4: Markedsbasert høsting – forsker John R. Isaksen
- AP 5: Miljøutfordringer og lønnsomhetsforhold – forsker Petter Olsen

Denne sluttrapporten retter oppmerksomheten mot aktiviteten i AP 3: Økonomiske rammebetingelser i Norge. I henhold til programbeskrivelsen er målene med denne arbeidspakken følgende:

Denne arbeidspakken har følgende mål:

- Å dokumentere de økonomiske rammebetingelser for bedrifter lokalisert i Norge
- Å sammenligne de økonomiske rammebetingelsene ved lokalisering i Norge med alternativ lokalisering.
- Å sammenligne de økonomiske rammebetingelsene til internasjonale konkurrenter.
- Å utvikle teoretiske modeller om hvordan nasjonale økonomiske rammebetingelser påvirker internasjonal konkurransekraft, lønnsomhet og lokalisering i torskesektoren.

Arbeidspakken har vært ledet av forsker Bjørn Inge Bendiksen. I tillegg har Edgar Henriksen og Audun Iversen vært sentrale i forskergruppen. Programleder Bent Dreyer fra Nofima har vært koordinator for aktiviteten opp mot de øvrige arbeidspakkene. Samtidig har en aktiv styringsgruppe og referansegruppe vært viktig for valg av innretning og diskusjonspartnere. Styringsgruppen har hatt en noe ulike sammensetning, men i siste fase har den bestått av følgende;

Styringsgruppe	Varamedlemmer
Johnny Caspersen – Casper AS (leder)	Mikal Steffensen, Klotind AS
Thomas Farstad – styret i FHF (nestleder)	Janita Arhaug – styret i FHF
Kjell Ingebrigtsen – Norges Fiskarlag	Karl Viktor Solhaug – Norges Fiskarlag
Tommy Torvanger – Nergård AS	Arne Karlsen – Nergård AS
Sverre Johansen – Sjømat Norge	Kristin Alnes – Sjømat Norge
Knut Sverdrup – NFD (observatør)	NFD stiller med vara etter behov /egen vurdering
Berit Anna Hanssen – FHF-ansvarlig	

Ettersom det i programbeskrivelsen var lagt opp til aktivitet i programmet i fem driftsår, og oppstart av programmet var våren 2011, var aktiviteten planlagt å foregå fra våren 2011 og til programmet ble avsluttet¹. Samtidig er en del av leveransene fra arbeidspakken rettet mot internasjonale fagjournaler med lange prosesser for publisering. Det innebærer at det fortsatt vil komme leveranser fra arbeidspakken etter at den formelt avsluttes i september 2016.

Det er gjennomført møter med styringsgruppen to ganger i året. I tillegg har resultater fra arbeidspakken blitt presentert for referansegruppen for andre arbeidspakker når dette har vært naturlig. Det er holdt mange fagpresentasjoner og skrevet fylldige referat fra disse møtene.

Det er laget en egen nettside for programmet hvor både mål, organisering og resultater fortløpende legges ut (<http://www.torskeprogrammet.no>). I tillegg har denne nettsiden en link både til FHF's og Nofimas egne hjemmesider. Det er laget årlige og halvårslige statusrapporter for aktiviteten i torskeprogrammet – hvor også aktivitet og leveranser fra de enkelte arbeidspakker omtales. Denne sluttrapporten bygger naturlig nok på disse statusrapportene.

¹ Programmet ble forlenget med et halvt år på grunn av forsinket oppstart

2 Administrative rapporter/statusrapporter/referater

2015/16:

- Bendiksen, B.I., Dreyer, B., Hermansen, Ø., Holm, P., Isaksen, J.R., og Karlsen, K.M. (2016). Økt lønnsomhet i torskesektoren - Statusrapport 2015, Rapport Nofima, mars.
- Bendiksen, B.I., Dreyer, B., Hermansen, Ø., Holm, P., Isaksen, J.R., og Karlsen, K.M. (2015). Økt lønnsomhet i torskesektoren - Statusrapport 2014, Rapport Nofima, februar.
- Dreyer, B. (2016). Torskeprogrammet – status siden sist. Foredrag holdt på styringsgruppemøte i Torskeprogrammet, Tromsø, 21.06.
- Dreyer, B. (2016). Torskeprogrammet – status siden sist. Foredrag holdt på styringsgruppemøte i Torskeprogrammet, Tromsø, 08.02.
- Dreyer, B. (2016). Torskeprogrammet – fra diagnose til tiltak. Foredrag holdt på styringsgruppemøte i Torskeprogrammet, Tromsø, 08.02.
- Dreyer, B. (2016). Torskeprogrammet – rammevilkår i 2016. Foredrag holdt på styringsgruppemøte i Torskeprogrammet, Tromsø, 08.02.
- Dreyer, B. (2015). Torskeprogrammet – anbefalinger og forslag til tiltak. Foredrag holdt på styringsgruppemøte i Torskeprogrammet, Tromsø, 08.09.
- Dreyer, B. (2015). Torskeprogrammet – status siden sist. Foredrag holdt på referansegruppemøte, 15.12.
- Dreyer, B. (2015). Torskeprogrammet – status siden sist. Foredrag holdt på styringsgruppemøte, 08.09.
- Dreyer, B. (2015). Torskeprogrammet – status siden sist. Foredrag holdt på referansegruppemøte, 19.06.
- Dreyer, B. (2015). Statusrapport 2014. Foredrag holdt på styringsgruppemøte, 09.02.
- Isaksen, J.R. (2016). Referat fra styringsgruppemøte i Torskeprogrammet i programmet "Økt lønnsomhet i torskesektoren, 21.juni, Nofima, Tromsø. 26.06.
- Isaksen, J.R. (2016). Referat fra styringsgruppemøte i Torskeprogrammet i programmet "Økt lønnsomhet i torskesektoren, 08.februar, Nofima, Tromsø. 22.02.
- Isaksen, J.R. (2016). Referat fra referansegruppemøte – arbeidspakke 4 i programmet "Økt lønnsomhet i torskesektoren, 15. desember. Nofima, Tromsø. 06.01.
- Isaksen, J.R. (2015). Referat fra referansegruppemøte – arbeidspakke 4 i programmet "Økt lønnsomhet i torskesektoren, 18. juni. Nofima, Tromsø. 29.06.
- Isaksen, J.R. (2015). Referat fra styringsgruppemøte i Torskeprogrammet 10.02, Nofima, Tromsø. 03.03.
- Isaksen, J.R. (2015). Referat fra styringsgruppemøte i Torskeprogrammet 08.09, Nofima, Tromsø. 15.09.
- Trige, H.K. (2015) Torskeprogrammet - oversendelser FHF, Internt notat, Nofima, Tromsø, 23.07.

2014:

- Bendiksen, B.I., B. Dreyer, Ø. Hermansen, P. Holm, J.R. Isaksen & P. Olsen (2014). Økt lønnsomhet i torskesektoren – Status for 1. halvår 2014, Rapport Nofima, september.
- Dreyer, B. (2014). Torskeprogrammet. Foredrag holdt for styret i Norges Råfisklag, 17.09.
- Dreyer, B. (2014). Statusrapport 1. halvår 2014. Foredrag holdt på styringsgruppemøte, 08.09.
- Dreyer, B. (2014). Statusrapport 2013. Foredrag holdt på styringsgruppemøte, 04.02.
- Isaksen, J.R. (2014). Referat fra styringsgruppemøte i Torskeprogrammet, Nofima, Tromsø. 12.02.
- Isaksen, J.R. (2014). Referat fra styringsgruppemøte i Torskeprogrammet 8. september, Nofima, Tromsø, 16.09.
- Isaksen, J.R. (2014). Referat fra referansegruppemøte i Torskeprogrammet 18. juni, Nofima, Tromsø. 19.06.

Isaksen, J.R. (2014). Referat fra referansegruppemøte i Torskeprogrammet 16. desember, Nofima, Tromsø, 13.02.15.

2013:

Bendiksen, B.I., B. Dreyer, Ø. Hermansen, P. Holm, J.R. Isaksen & P. Olsen (2013). Økt lønnsomhet i torskesektoren – Status for 1. halvår 2013, Rapport Nofima, oktober.

Bendiksen, B.I., B. Dreyer, Ø. Hermansen, P. Holm, J.R. Isaksen & P. Olsen (2013). Økt lønnsomhet i torskesektoren – Status for 2012, Rapport Nofima, februar. <http://torskeprogrammet.no/wp-content/uploads/2014/04/statusrapport-torskeprogrammet-driftsaaret-2012.pdf>

Dreyer, B. (2013). Statusrapport 1. halvår 2012. Foredrag holdt på styringsgruppemøte, 06.09.

Dreyer, B. (2013). Statusrapport 1. halvår 2013. Foredrag holdt på styringsgruppemøte, 06.09.

Dreyer, B. (2013). Statusrapport 2012. Foredrag holdt på styringsgruppemøte, 05.02.

Isaksen, J.R. (2013). Referat fra styringsgruppemøte i programmet for økt lønnsomhet i torskesektoren, 16. september 2013, Nofima, Tromsø. 24.09.

Isaksen, J.R. (2013). Referat fra styringsgruppemøte i programmet for økt lønnsomhet i torskesektoren, 4. og 5. februar 2013. Internt notat, Nofima, Tromsø. 14.02.

Isaksen, J.R. (2013). Referat fra referansegruppemøte i Torskeprogrammet 18. juni, Nofima, Tromsø. 29.06.

Isaksen, J.R. (2013). Referat fra referansegruppemøte i Torskeprogrammet 16. desember, Nofima, Tromsø, 19.12.

Pedersen, M. (2013). Statusrapport Torskeprogrammet, Foredrag for FHF's styre, Oslo, 11.12.

2012:

Bendiksen, B.I., B. Dreyer, Ø. Hermansen, P. Holm, J.R. Isaksen & P. Olsen (2012). Økt lønnsomhet i torskesektoren – Status for 1. halvår 2012, Rapport Nofima, september.

Bendiksen, B.I., Dreyer, B., Hermansen, Ø., Holm, P., Isaksen, J.R. & P. Olsen (2012). Økt lønnsomhet i torskesektoren – Status for driftsåret 2011, Rapport Nofima, februar. http://torskeprogrammet.no/wp-content/uploads/2014/04/statusrapport-torskeprogrammet-2011_1.pdf

Dreyer, B. (2012) Nofimas fiskeriaktiviteter, Presentasjon for styret i NFRs forskningsprogram Havet og kysten, Framsenteret, Tromsø, 12.04.

Dreyer, B. (2012). FHF's program – Økt lønnsomhet i torskesektoren, Presentasjon for LO, Tromsø, 23.04.

Dreyer, B. (2012). FHF's rammeprogram, Presentasjon på kontaktmøte FKD, 15.02.

Dreyer, B. (2012). Presentasjon av FHF-programmet - Økt lønnsomhet i torskesektoren. Foredrag kontaktmøte Norges Råfisklag, 03.01.

Dreyer, B. (2012). Presentasjon av FHF-programmet – Økt lønnsomhet i torskesektoren. Foredrag kontaktmøte Norges Råfisklag, 03.01.

Dreyer, B. (2012). Statusrapport 2011. Foredrag holdt på styringsgruppemøte, 08.02.

Isaksen, J.R. (2012). Referat fra styringsgruppemøte i Torskeprogrammet, 8. februar, Nofima, Tromsø. 27.02.

Isaksen, J.R. (2012). Referat fra styringsgruppemøte i Torskeprogrammet 6. september, Tromsø, 13.09.

Isaksen, J.R. (2012). Referat fra referansegruppemøte i Torskeprogrammet 5. juni, Nofima, Tromsø. 15.06.

Isaksen, J.R. (2012). Referat fra referansegruppemøte i Torskeprogrammet 17. desember, Tromsø, 21.12.

Solheim, W. (2012). Gjennomgang av programmets nettside, Presentasjon for styringsgruppen, 06.09.

2011:

- Boge, L. (2011). Kunnskap skal gi lønnsomhet, Nyhetssak på nettside, Nofima, 27.01
- Dreyer, B. (2011). Presentasjon av rammeprogrammet – økt lønnsomhet i torskesektoren, Arbeidsmøte med Jesper Råkjær fra Universitetet i Ålborg, Tromsø, 24.08.
- Dreyer, B. (2011). Presentasjon av rammeprogrammet – økt lønnsomhet i torskesektoren, Presentasjon for det faglige rådet til Nofima Marked, Tromsø, 29.04.
- Dreyer, B. (2011). Presentasjon av rammeprogrammet – økt lønnsomhet i torskesektoren, Oppstartsmøte Styringsgruppen, Tromsø, 25.03, Oslo.
- Dreyer, B. (2011). Presentasjon av rammeprogrammet – økt lønnsomhet i torskesektoren, Arbeidsmøte med Sveinn Margeirsson, Matis, Tromsø, 22.02.
- Dreyer, B. (2011). Presentasjon av rammeprogrammet – økt lønnsomhet i torskesektoren, Presentasjon for Aker, Oslo, 07.02.
- Isaksen, J.R. (2011). Referat fra styringsgruppegruppemøte i Torskeprogrammet 21.september, Nofima, Tromsø, 26.09.
- Isaksen, J.R. (2011). Referat fra styringsgruppegruppemøte i Torskeprogrammet 25. mars, Nofima, Tromsø, 07.04.
- Isaksen, J.R. (2011). Referat fra referansegruppemøte i Torskeprogrammet 29. juni, Nofima, Tromsø, 06.07.
- Isaksen, J.R. (2011). Referat fra referansegruppemøte Torskeprogrammet 21. november, Nofima, Tromsø, 24.11.

Etablering av nettside:

<http://www.nofima.no/marked/prosjekt/okt-lonnsomhet-i-torskesektoren>

http://www.fiskerifond.no/index.php?current_page=index&lang=no&id=752

http://www.fiskerifond.no/index.php?current_page=prosjekter&subpage=&detail=1&id=1198&gid=

1

3 Resultater

Hensikten med dette kapittelet er å gi en oversikt over sentrale funn i arbeidspakke 3. Pakken har koblingspunkter mot en rekke forskningsprosjekter som har foregått utenfor programmet. Blant annet har oppdragsgiver og styringsgruppen vært opptatt av at resultatene skulle være viktig i politiske prosesser, og bidra til randsoneprojekter finansiert av andre kilder. Dette er trukket fram i egne avsnitt, i de tilfeller der det har særlig relevans for denne arbeidspakken.

Dette avsnittet oppsummerer resultatene fra arbeidspakke 3. Gjennomgangen er basert på statusrapportene fra de ulike driftsårene i programmet.

3.1 Resultater 2011

I fiskeindustrien har svak lønnsomhet over lang tid bidratt til store endringer i bedriftsstrukturen. Et stort antall små foredlingsbedrifter er lagt ned og svært mange filetbedrifter har enten avviklet driften eller lagt om til annen produksjon. Strukturendringer på flåtesiden, med omlegging til at det meste av fangstene nå fryses om bord etter sløyning, en utvikling som nå også tiltar i den største kystflåten, har forsterket strukturutviklingen på industrisiden. Bedre lønnsomhet har bidratt til økt produksjon av klippfisk og tørrfisk, mens saltfisk- og filetprodusentene har vist seg å være langt mer sårbar for endringer i konkurranseforholdene i både ferdigvaremarkedet og råstoffmarkedet. Alt tyder på at nedskaleringen av norsk filetindustri vil fortsette med dagens økonomiske og forvaltningsmessige rammebetingelser.

Funnene reiser spørsmål om i hvilken grad de økonomiske rammebetingelsene forsterker eller motvirker utviklingstrekk drevet av markedsforhold og forvaltningsmessige rammebetingelser i torskefisknæringen, og hvilke av disse tre områdene som vil ha størst betydning fremover.

3.2 Resultater 2012

Norsk fiskerinærings konkurransesituasjon er preget av andre økonomiske rammebetingelser enn fiskeri og fiskeindustri i andre land har. Noen av disse er knyttet til nasjonaløkonomiske forhold. En sterk økonomisk vekst har gitt et høyt lønns- og kostnadsnivå i Norge. Sterk økonomisk vekst og store overskudd på betalingsbalansen mot utlandet har også gitt en stadig sterkere norsk valuta. Vi har i denne arbeidspakken påbegynt arbeidet med å innhente og systematisere data knyttet til næringens rammebetingelser innenfor seks tema. Dette er arbeidskraft, kapitalmarked, infrastruktur/avstandskostnader, valutaforhold, skatte- og avgiftsforhold og næringspolitiske forhold.

Som økonomiske rammebetingelser vil de ulike faktorene ha ulik betydning fra land til land. Ved siden av at de direkte påvirker konkurranseforholdene mellom aktørene i ulike land i et kortsiktig perspektiv, påvirker de i et lengre perspektiv næringens strukturelle utvikling innenfor hvert enkelt land. Vi søker å gi svar på betydningen av de eksisterende forskjeller i rammebetingelser, både i et kortsiktige konkurransemessig perspektiv, og i et langsiktig perspektiv i forhold til næringsstrukturer. Studien skal foruten Norge også omfatte landene Island, Litauen, Polen, Portugal og Storbritannia.

Vi har også sett på hvordan de økonomiske størrelsene verdiskaping og lønnsomhet fremkommer i ulike ledd og verdikjeder i torskesektoren. Vi kan observere at i både fiskeri- og fiskeindustriledet

finner vi at bransjer som har høyere verdiskaping enn andre i samme ledd i verdikjeden, likevel kan ha lavere lønnsomt.

Norsk filetindustri møter konkurranse fra produsenter med andre produksjonsbetingelser enn oss. Vi har studert strategiske valg foretatt av både norske produsenter og konkurrenter fra Island og Danmark, med produksjon både hjemme, i baltiske land og i Kina/Vietnam. Dette gjør oss i stand til å vurdere norske produsenters konkurransefortrinn og hvordan man kan utvikle konkurranseevnen i møte med konkurrenter lokalisert i ulike deler av verden.

3.3 Resultater 2013

I 2013 fortsatte arbeidet med å samle inn og systematisere faktorene knyttet til økonomiske rammebetingelser som vi skal kartlegge og analysere. Vi arbeider med å etablere økonomiske måltall for faktorene slik at vi kan studere hvilken økonomisk betydning forskjeller har, for et gitt produkt produsert i ulike land.

Etter innspill i siste styringsgruppemøte, der behovet for fleksibilitet i bruk av arbeidskraft ble tatt opp, startet også arbeidet med å se på hvilken betydning av innføringen av vikarbyrådirektivet vil ha for fiskeindustrien.

Styringsgruppen etterspurte en sammenligning av operasjonelle produktivetsmål mellom fiskeindustrien i ulike land. I arbeidspakken ble mulige datakilder og metoder vurdert for å gjøre en slik sammenligning. Konklusjonen er foreløpig at både utfordringene med å få tilgang til data på relevant nivå og metodiske spørsmål gjør en slik oppgave vanskelig.

3.4 Resultater 2014

I forbindelse med halvveisrapportering ble det konstatert at arbeidet i denne arbeidspakken burde intensiveres i 2014. Det ble derfor satt ut et oppdrag til Matis hvor vi ba dem om å gjennomføre en detaljert gjennomgang av rammevilkårene i islandsk torskesektor. Hensikten var selvsagt å undersøke hvordan Island har håndtert ulike utfordringer som programmet har avdekket i norsk torskesektor. Foreløpige funn fra denne undersøkelsen ble presentert på seminaret i Trondheim i august, og det ble levert en endelig rapport fra arbeidet. Funnene indikerte at det er store forskjeller i rammevilkårene som bidrar til å forklare at utfordringene på Island ikke er like store som i Norge når det gjelder lønnsomhet. Dette er først og fremst knyttet til at Island har valgt å prioritere lønnsomhet langt sterkere enn andre mål og enn hva som er vektlagt i norsk fiskeripolitikk. Samtidig viser funnene at en viktig forklaring på at islendingene har jevnere uttak av torskebestanden over året er at islandsk torsk har et annet vandringsmønster enn torsken som nordmennene fisker.

Det er store synergier mellom arbeidspakke 1 og arbeidspakke 2 i arbeidet med å sammenligne Norge og Island. I arbeidspakke 1 har oppmerksomheten vært rettet mot hvordan samfunnskontrakten er utformet på Island, mens i arbeidspakke 2 er oppmerksomheten rettet mot hvordan rammevilkårene påvirker næringstilpasning knyttet til organisering, strukturutvikling, innovasjon, effektivitet og markedsmessige forhold.

Parallelt er det arbeidet med å dokumentere om det er store lønnsomhetsforskjeller mellom islandsk og norsk torskesektor. Tidligere er det dokumentert betydelige prisforskjeller som islendingene og

nordmennene oppnår på viktige produkter i viktige torskemarkeder. I en detaljert analyse av lønnsomheten i prosesseringsanleggene kommer det frem interessante funn i et mastergradsarbeid som er gjennomført i samarbeid (og med veiledning) fra torskeprogrammet. En konklusjon var at det ikke uten videre er enkelt å sammenligne lønnsomheten i et ledd av verdikjeden på grunn av ulik organisering av verdikjeden på Island og Norge. De offentlige tilgjengelige regnskapene på Island har ikke nødvendig oppløsning til å sammenligne for eksempel prosesseringsleddet på Island og i Norge.

Analysen av effekten av kvotebonusordninger er videreført og oppdatert også i 2014. Her har særlig oppmerksomheten vært rettet mot å følge hvordan bonusordningen for levendefangst slår ut. I 2014 hadde volumet som fanges levende en kraftig vekst i forhold til tidligere år. Til tross for en svært gunstig bonusordning, ble ikke det volumet som var avsatt til ordningen nådd.

3.5 Resultater 2015/16

En viktig utfordring til konkurranseutsatt industri er kostnadsbildet i Norge. Høye arbeidskraftkostnader har vært en viktig årsak til at bearbeiding av sjømat i torskesektoren i stadig større grad har blitt lagt til andre deler av verden med lavere lønnskostnader og høyere arbeidsledighet. Dette har vært, som rapportert tidligere i Torskeprogrammet, drevet fram av en høy oljepris, høy kronekurs og lav arbeidsledighet.

I denne rapporteringsperioden har imidlertid dette endret seg. Oljeprisen har falt dramatisk. En umiddelbar konsekvens har vært svekking av den norske kronen. Det har bidratt til å forbedre den internasjonale konkurransekraften til norsk eksportindustri – inkludert torskesektoren. Dersom dette vedvarer, vil de mer langsiktige konsekvensene påvirke torskesektorens konkurransekraft positivt. Det blir derfor spennende å følge utviklingen, og analysere hvordan dette påvirker konkurranse-situasjonen. Både siste halvdel av 2014 og hele 2015 har demonstrert hvor viktig kronekursen er for den globale konkurranseevnen til den norske hvitfisksektoren. I lønnsomhetsundersøkelsen for fiskeindustrien rapporteres det om historisk gode økonomiske resultater i sektoren generelt og i torskesektoren spesielt. Foruten om god lønnsomhet drevet fram av lav kronekurs, ser vi at den interne støyen i torskesektoren er redusert. Blant annet knyttet til førstehåndsmarkedet og prisfastsettingen. Ryktene om juks med kvoteavregningen er også mer eller mindre borte.

Det illustrerer hvor viktig kronekursen er for den internasjonale konkurransekraften og samtidig at støyen mellom de ulike leddene i verdikjeden reduseres når den internasjonale konkurransekraften forbedres – for eksempel ved svekkelse av den norske kronen. I så måte er det interessant at forskerne i Torskeprogrammet er blitt bedt om å se på hvordan valutakursen påvirker konkurranseevnen og prestasjonsmål i norsk sjømatnæring.

4 Leveranser Arbeidspakke 3

Hensikten med dette kapittelet er å gi en oversikt over ulike leveranser fra Arbeidspakke 3.

4.1.1 Leveranser 2011

- Bendiksen, B.I. (2011). Pelagisk konsumindustri - strukturering og konsekvenser. Foredrag Nordland Sildfiskerlags årsmøte, 25.11.
- Bendiksen, B.I. (2011). Presentasjon av aktivitet og status i arbeidspakke 3. Foredrag holdt for styringsgruppen, Tromsø, 21.09.
- Bendiksen, B.I. (2011). Situasjonen i torskefiskindustrien. Foredrag på medlemsmøte i FHL, 28.10.
- Bendiksen, B.I. (2011). Strukturendringer i norsk hvitfiskindustri. Foredrag holdt for styringsgruppen, Tromsø, 21.09.
- Dreyer, B. (2011). Norge, havet og sjømaten – Nasjonale fortrinn i en global økonomi. Foredrag holdt på konferansen Sulten på kunnskap, Stavanger, 26.09.
- Henriksen, E. (2011). Hvorfor velge fiskerinæringen? Foredrag på forskningsdagene i Midt-Troms, Senjahopen, 22.09.

4.1.2 Leveranser 2012

- Bendiksen, B.I. (2012). Cheap shit is OK, it's expensive shit that kill us. Foredrag på Nofimas onsdagsseminar, 23.05.
- Bendiksen, B.I. (2012). Hva betyr verdiskaping? Verdiskaping og lønnsomhet i torskefisknæringen, Notat Nofima.
- Bendiksen, B.I. (2012). Verdiskaping i fiskerinæringen. Foredrag på styringsgruppemøte, Tromsø, 06.09.
- Bendiksen, B.I. (2012). Norsk hvitfiskindustri – sysselsetting og lønnsomhet. Foredrag på LO-seminar, Tromsø, 11.10.
- Dreyer, B. og Bendiksen, B.I. (2012). Effektivitet og lønnsomhet. Foredrag på FHLs generalforsamling, 29.03.
- Dreyer, B. og Bendiksen, B.I. (2012). Jakten på lønnsomhet, Matindustrien, Nr. 7-8, s. 46-47.
- Dreyer, B. (2012). Norsk sjømat i den globale økonomien. Foredrag for AP, Kraknes, 16.02.
- Dreyer, B. (2012). Utfordringer i torskesektoren. Foredrag for LO, Tromsø, 23.04.
- Elvestad, C. (2012). Handelspolitikk og sjømatforedling - Med ondt skal ondt fordrives? Matindustrien, Nr. 6, s. 32-33.
- Iversen, A. and Bendiksen, B.I. (2012). Poor rich-country industries: fish-processing industries becoming out-competed by low-labour-cost countries? Presentation at the IIFET conference, Tanzania, Dar es Salaam, august.
- Iversen, A. (2012). Filétindustriens konkurransekraft. Foredrag på styringsgruppemøte, Tromsø, 06.09.
- Larsen, T.A. (2012). Torskeetrål. Kort om struktur og lønnsomhet. Foredrag på LO-seminar, Tromsø, 11.10.

4.1.3 Leveranser 2013

- Bendiksen, B.I. (2013) Lønnsomhet i fiskeindustrien – 2011. Foredrag holdt på styringsgruppemøte, 05.02.
- Bendiksen, B.I. (2013) Lønnsomhet i fiskeindustrien – foreløpige tall driftsåret 2012. Foredrag for styringsgruppen i Torskeprogrammet, 06.09.

- Bendiksen, B.I. (2013) Fordeling av profitt i verdikjeden. Foredrag for styringsgruppen i Torskeprogrammet, 06.09.
- Dreyer, B. (2013) Virkemidler for økt bearbeiding og lønnsomhet i sjømatnæringen. Foredrag på NNNs Fiskerikonferanse, Gardermoen, 15. og 16.01.
- Dreyer, B. (2013) Virkemidler for økt bearbeiding og lønnsomhet. Foredrag holdt på styringsgruppemøte, 05.02.
- Dreyer, B. (2013) Norsk sjømatindustri - produksjon, struktur og lønnsomhet. Foredrag holdt for NOU-utvalget, 10.06.
- Forberg, B.T. (2013). Driftsundersøkelsen har 40-års jubileum, Nyhetssak Nofima, 15.05.

4.1.4 Leveranser 2014

- Björgvinsson, D.B (2014). The Competitive Advantage of Nations: Has the Icelandic whitefish fillet industry created and sustained superior performance over the Norwegian industry? Masteroppgave i økonomi og administrasjon, Norges Arktiske Universitet - UiT, august.
- Heide, M. (2014). Frossenfiskens renessanse. Foredrag på seminaret Økt lønnsomhet i torskesektoren på Nor-Fishing 2014, Trondheim, 19.08.
- Henriksen, E. & J. Viðarsson (2014). Et kritisk skråblikk på Island. Foredrag på seminaret Økt lønnsomhet i torskesektoren på Nor-Fishing 2014, Trondheim, 19.08.
- Henriksen, E. (2014). Norwegian coastal fisheries. An overview over the coastal fishing fleet less than 21 meters. Rapport 14/2014, Nofima, Tromsø.
- Iversen, A. & E. Henriksen (2014). The Norwegian Coastal fleet and Norwegian society. Presentation held at the conference Coastal fisheries and coastal communities in the N-Atlantic, Kópavogur/Reykjavik, 27/09 2014.
- Viðarsson, J.R., A. Iversen, E. Henriksen, B. Larson, C-A. Ottosson, H. Lund, D. Djurhuus, A. Konráðsson, T. Berthelsen, H. Manuel, D. Decker, S. Agnarsson, H. Ármannsson, S. Waldo, J. Blomquist, M. Nielsen, H. Sigvaldason & B. Sigurðsson (2014). Coastal communities and coastal fisheries in the N-Atlantic (Kystsamfund): A summary report on conference proceedings. Matis, Reykjavik.

4.1.5 Leveranser 2015/16

- Bendiksen, B.I. (2016). Lønnsomhetsmål i fiskeindustrien. Foredrag på MØT-seminar, Tromsø, 03.03.
- Bendiksen, B.I. og Nyrud, T. (2015) God eller dårlig lønnsomhet i norsk fiskeindustri? Foredrag referansegruppemøte i Torskeprogrammet, Tromsø, 15.12.
- Björgvinsson, D., Bertheussen, B. og Dreyer, B. (2015). Differences in harvesting and marketing strategies between Iceland and Norway, Økonomisk Fiskeriforskning, 25 (1), s. 21-36.
- Björgvinsson, D., Bertheussen, B. og Dreyer, B. (2015). Kompetansefortrinn på Island. Foredrag på styringsgruppemøte i Torskeprogrammet, Tromsø, 10.02.
- Dreyer, B. (2015). Nu går alt så meget bedre, Kronikk i FiskarenFiskeribladet, 15.07.
- Dreyer, B. (2015). Sjømatnæringa som global næring – drivkrefter, utviklingstrekk og framtidige muligheter. Foredrag på FOU-kurs for ledere i sjømatnæringen, Tromsø, 06.05.
- Dreyer, B. (2016). Havet, folket og maten. Foredrag for sentralstyret i Arbeiderpartiet, Tromsø, 14.03.
- Dreyer, B. (2016). Tiltak – konklusjoner fra Torskeprogrammet. Foredrag for Pål Farstad – fiskeripolitisk talsmann for Venstre, Tromsø, 20.04
- Dreyer, B. (2016). Torskeprogrammet – Rammevilkår i 2016. Foredrag på styringsgruppemøte i Torskeprogrammet, Tromsø, 09.02.
- Dreyer, B. (2016). Tjener mer på samme type fisk, Næringsnytte 2015, Nofima.

- Dreyer, B., Hermansen Ø. og Isaksen J.R. (2015). «Forbausede forskere», leserinnlegg i FiskarenFiskeribladet 25. nov., s. 18-19.
- Dreyer, B., Hermansen Ø. og Isaksen J.R. (2015). «Sjømatindustriutvalget», kronikk i FiskarenFiskeribladet, 13. nov., s. 22-23.
- Heia, K. (2016) Fra ekle kryp til blodig alvor, foredrag på styringsgruppemøte i Torskeprogrammet, Tromsø, 09.02.
- Hermansen, Ø., Isaksen, J.R. og Dreyer, B. (2015) «Til Trondsen og Ørebech», leserinnlegg i FiskarenFiskeribladet, 2. des., s. 19.
- Isaksen, J., Dreyer, B, and Grønhaug, K. (2016) Supply Chain Management under uncertain supply, Økonomisk Fiskeriforskning, 26(1), s. 17-40.
- Isaksen, J.R., B. Dreyer og Ø. Hermansen (2015) «Å sloss mot vindmøller», leserinnlegg i FiskarenFiskeribladet, 7. des., s. 14.
- Iversen, A., 2015, Demografi og utviklingen i fiskerinæringen – en fortsettelse. Foredrag holdt på styringsgruppemøte i Torskeprogrammet, Tromsø, 08.09.
- Iversen, A., 2015, Look to Japan? Kronikk i FiskarenFiskeribladet, 13.04.
- Iversen, A., Henriksen, E. og Isaksen, J.R., 2015, Fisken og folket – del 2 - fiskeri, industri og demografi for norske kystsamfunn. Foredrag referansegruppemøte i Torskeprogrammet, Tromsø, 15.12.
- Nyrud, T., Bendiksen, B.I. and Dreyer, B. (2016). Effects of exchange rate fluctuations on performance measures in the Norwegian seafood industry – Paper presented at IIFET – Aberdeen, July. (*in press*).
- Nyrud, T., Bendiksen, B.I. og Dreyer, B. (2016). Valutaeffekter i norsk sjømatindustri, Nofima rapport 23/2016, juni.
- Nyrud, T., Bendiksen, B.I., og Dreyer, B. (2016). Valutaeffekter i norsk sjømatindustri, artikkel i Norsk sjømat Nr. 4, s. 32-33.
- Nøstvold, B.H. og Isaksen, J.R. (2016). Norsk industrifisk til Polen. Foredrag på styringsgruppemøte i Torskeprogrammet, Tromsø, 09.02.
- Robertsen, R. og Nyrud, T. (2016). Ringvirkningsanalyse i Nergård AS. Foredrag for Nergårdgruppen, mai.
- Solheim, W.A. (2016). Lavere kronekurs er godt nytt for sjømatindustrien, Nyhetssak Nofima, 29.06.

4.1.6 Andre leveranser med relevans og tilknytning til arbeidspakken

- Bendiksen, B.I. og Iversen, A. (2012). Verdikjedeanalyse hvitfisk, Notat Nofima til FKD.
- Bendiksen, B.I. (2013). Driftsundersøkelsen i fiskeindustrien. Driftsåret 2011. Rapport/Report 30/2013, Tromsø, juni.
- Bendiksen, B.I. (2013). Vinterfiske 2013. Rapportserie, Nofima, vinter/vår.
- Bendiksen, B.I. (2013). Vinterfiske 2014. Rapportserie, Nofima, vinter/vår.
- Bendiksen, B.I. (2015). Vinterfisket 2015, rapportserie, Nofima, vinter/vår.
- Bendiksen, B.I. (2016). Vinterfisket 2016, rapportserie, Nofima, vinter/vår.
- Egeness, F.A. (2013). Økt markedsinnsats kan gi bedre tider, Nyhetssak Nofima, 29.07.
- Forberg, B.T. (2013). Lysere framtid for torskenæringa - Sats på levendefisk og krokredskaper! Nyhetssak Nofima, 06.03.
- Forberg, B.T. (2013). Revolusjonerer 1000-årig tradisjon, Nyhetssak Nofima, 18.05.
- Forberg, B.T. (2013). For mye torsk gir katolsk regulering, Nyhetssak Nofima, 30.03.
- Grundvåg, G.S, Young, J. og Larsen, T. (2013). Differensiering av fryst hvitfisk i britiske supermarkeder, artikkel i Norsk Sjømat, Nr. 2, s. 38-40.
- Heide, M. og Egeness, F.A. (2013). Norske supermarkeder velger tint fisk - Tint fisk erstatter fersk,

- Hermansen, Ø., Larsen, T.A., Henriksen, E. (2012). Lønnsomhet i fartøygruppen under 11 m, Nofima Rapport (*konfidensiell*), Tromsø, oktober.
- Karlsen, K. og Bendiksen, B.I. (2015). Oppdaterte beregningsfaktorer for fisk og fiskevarer, Nofima-rapport, vinter.
- Karlsen, K.M. (2015). WP6 – Value adding, foredrag på CRISP-møte, midtveiseevaluering, Bergen, 26.03.
- Larsen T.A. og Dreyer, B. (2012). Næringsøkonomisk analyse av norske torsketrålere, Rapport Nofima, 12/2012, Tromsø, mai.
- Solheim, W.A. (2013). Lanserer bok om levendelagring, Nyhetssak Nofima, 21.01.
- Svorken, M., Hermansen, Ø og Isaksen, J.R. (2012). Garantiordningen for fiskere, Rapport Nofima, 24/2012, Tromsø, juni.
- Svorken, M., Hermansen, Ø., Karlsen, K.M. (2015). Råstoffkvalitet og salgsverdi – Estimert tap for torsk i 2013, Nofima rapport 04/2015, Tromsø.
- Tobiassen, T., Heia, K., Svalheim, R.A.; Joensen, S., Olsen, S.H., Burgerhout, E. (2015). Bløgging av torsk. FHF's seminar for hvitfiskindustrien; Tromsø, 22.10.
- Tobiassen, Torbjørn; Heia, Karsten; Svalheim, Ragnhild Aven; Olsen, Stein Harris; Joensen, Sjurður; Karlsen, Kine Mari; Burgerhout, E. (2015). Bløgging, koagulering og holdbarhet på torsk. Råfisklaget, Mattilsynet og FHF; Tromsø, 12.01.
- Vidarsson, J., Tordarson, G., Henriksen, E., Iversen, A., Djurhuus, D., Berthelsen, T., Manuel, H., Brown, T., Decker, D. (2015). Coastal fisheries in the North Atlantic. Reykjavik: Matis ohf. Iceland 2015 62 s. Matis rapport (01-2015).

4.1.7 Undervisning

- Dreyer, B. (2016). Mastergradskurs - Strategisk næringsøkonomisk analyse av sjømatnæringen, UiT Norges Arktiske Universitet, vår.
- Dreyer, B. (2015). Mastergradskurs - Strategisk næringsøkonomisk analyse av sjømatnæringen, UiT Norges Arktiske Universitet, vår.
- Dreyer, B. (2015) Sjømatnæringa som global næring – drivkrefter, utviklingstrekk og framtidige muligheter, Foredrag på FOU-kurs for ledere i sjømatnæringen, Tromsø, 06.05
- Dreyer, B. (2014). Mastergradskurs - Strategisk næringsøkonomisk analyse av sjømatnæringen, UiT Norges Arktiske Universitet, vår.
- Holm, P. (2014). Verdens fremste sjømatnasjon? Forelesning for SVF-1512 Fiskeri og Havbruksvitenskap Bachelor.

4.1.8 Veiledning masteroppgaver

- Pedersen, E. (2012). Rapportering av finansiell risiko i årsberetningen, Masteroppgave, Handelshøgskolen i Tromsø ved Universitetet i Tromsø, vår.
- Toresen, G. (2012). Konkurspredikering – med forholdstall fra årsregnskapet, Masteroppgave, Handelshøgskolen i Tromsø ved Universitetet i Tromsø, vår.
- Jenssen, A.H. (2013). Plikten koster – en bedriftsøkonomisk analyse av trålernes leveringsplikt, Masteroppgave, Norges Fiskerihøgskole, Universitetet i Tromsø, vår.
- Nilssen, J. (2013). Strategivalg i usikre omgivelser – Sentrale egenskaper for økt lønnsomhet i norsk filetindustri, Masteroppgave, Norges Fiskerihøgskole, Universitetet i Tromsø, vår.
- Tjosaas, S. (2014). Felles fjord - ulik fremtid? En komparativ stedsstudie av to tilsynelatende like fiskerisamfunn på vei i hver sin retning, Norges Arktiske Universitet - UiT, mai.

- Björgvinsson, D.B. (2014). The Competitive Advantage of Nations: Has the Icelandic whitefish fillet industry created and sustained superior performance over the Norwegian industry? Masteroppgave i økonomi og administrasjon, Norges Arktiske Universitet - UiT, august.
- Sørdaahl, P.B. (2015). Hasvik og Riston-modellen – En studie av innovative løsninger knyttet til trålnernes leveringsavtale, Mastergradsoppgave i samfunnsplanlegging og kulturforståelse, Institutt for sosiologi, statsvitenskap og samfunnsplanlegging, UIT Norges Arktiske Universitet, vår.
- Snarby, A., (2016). Lønnsomhet i hvitfisknæringen - Hvordan klarer bedrifter å overleve og prestere godt over tid i bransjer preget av turbulente omgivelser? Mastergradsoppgave ved Handelshøgskolen i Tromsø, UIT Norges Arktiske Universitet, høst.

4.1.9 Randsoneprosjekter

- Fremtidige effekter av strukturering på sjø og på land (FHF)
 - Referansepriser i førstehåndsmarkedet for hvitfisk (FHF)
 - Valutaeffekt og prestasjonsmål (FHF)
 - Fjordlinje – formålstjenlig for hva eller hvem? (FHF)
 - Evaluering av forskrift om landings- og sluttseddel (landingsforskriften) (FHF)
 - Hvordan FOU-resultater bedre kan lede til innovasjon i sjømatsektoren (FHF)
 - Produksjon i Kina; faktorer som påvirker markeder for hvitfisk – FHF
 - Utvikling av videreutdanningstilbud i FoU-strategi og – ledelse for sjømatnæringen og leveranse av to kurs (FHF)
 - Verdikjeden fra fisker til forbruker: Hvilken sammenheng er det mellom råstoffpris til fisker og prisen forbruker må betale?". (FHF/Norges Råfisklag)
 - Gjennomgang av Norsk Standard for klimasporing av sjømat, NS9418, for Norsk sjømatnæring, (FHF)
-
- Mareframe– Økosystembasert forvaltning (EU)
 - PrimeFish, EU-finansiert prosjekt med fokus på produktivitet, effektivitet og lønnsomhet i ulike sjømatverdikjeder (torsk, sild, laks) (EU)
 - EcoFishMan (EU)
 - WhiteFish (EU)
 - ACCESS (Arctic Climate Change, Economy and Society) (EU)
 - FoodIntegrity - EUs største satsing på dokumentasjon, deteksjon og bekjemping av juks og feilmerking for mat – Forskergruppen leder arbeidspakken om sjømat (EU)
 - WhiteFishMaLL (EU)
 - Authenticate: determining standardised methods of authenticating seafood product (EU)
 - ClimeFish: Co-creating a decision support framework to ensure sustainable fish production (EU)
-
- Eidesen-utvalget (NFD)
 - Nye virkemidler for å sikre ressurskontroll og økonomisk redelighet (NFD)
 - Overvåking av vinterfisket etter torsk 2014, 2015 og 2016 (NFD)
 - Lokale ringvirkninger av oppdrett og fiskeri (NFD)
 - Næringsnøytrale bærekraftsindikatorer (NFD)
 - Bruk av permitteringer og utenlandsk arbeidskraft i fisketilvirking (ASD)
 - NOU - Rammevilkår fiskeindustrien – Sekretariat/Utredning (NFD)
 - Struktur, lønnsomhet i marine verdikjeder (NFD)
 - Evaluering av føringstilskuddet - en oppdatering fra 2008 (FKD)

- Kartlegging av fartøygruppen u/11 m (lukket gruppe) (FKD)
- CRISP – Senter for forskningsdrevet innovasjon (sammen med HI og næringsaktører) (NFR)
- CATCH 1 og 2 – Fangstbasert havbruk – konvensjonell sektor (NFR)
- Sjømatkvalitet, Strategisk instituttsatsing (Nofima)
- Kystfiske i Nord-Atlanteren (NORA)
- Ringvirkninger av fiskeri (Troms fylkeskommune)
- Lønnsom foredling av hvitfisk i Norge – hva skal til? (LO)
- Ringvirkninger Nergård (Nergård)

4.1.10 Utvalgs- og møtedeltakelse

Råd/utvalg/forvaltning:

- Eidesen-utvalget – Oppdrag/foredrag
- Medlem i pliktkommisjonen
- Medlem ekspertutvalg førstehåndsmarked
- Sekretariat Tveteråsutvalget
- Tveteråsutvalget – Oppdrag/foredrag
- Reguleringsråd/-møte
- Miniseminar - NFD
- Møter om forebygging av fiskerikriminalitet
- Seminar og øvelse om tverretattlig samarbeid mot fiskerikriminalitet
- Invitert til å delta i en arbeidsgruppe til å utarbeide rammene for en bærekraftskonferanse i regi av «The Seafood Innovation Cluster» (Bergen) til høsten.
- Seminar Fiskeri- og kystdepartementet
- Innspill Minisamråd, Stortinget
- Fiskeriministerens samråd
- Næringskomiteen
- Fiskeridirektoratet
- Skatteetaten

Politikk:

- Seminaret NOU 2014: 16 Sjømatindustrien – hvordan ønsker norsk sjømatindustri å utvikle seg og hva blir utfordringene for Nordland? Arrangert av Nordland Fylkeskommune.
- Landsdelsutvalget
- Finnmark Arbeiderpartis Fiskeriutvalg
- Troms Arbeiderparti
- Arbeiderpartiet
- Programkomiteen Senterpartiet
- Nordland Venstre
- Sentralstyre Arbeiderpartiet
- Fiskeripolitisk talsmann venstre
- Næringsfraksjonen i Arbeiderpartiet

Næringsorganisasjoner/bedrifter:

- Norges Råfisklag – Årsmøter/fagpresentasjoner
- FHF faggruppe hvitfisk
- FHL – Årsmøter
- Norges Fiskarlags landsmøter
- Årsmøter i Kystfiskarlaget
- Norges Råfisklag – Foredrag for styret
- Fiskarlaget Nord - Årsmøte
- Nordland Sildfiskarlags årsmøte
- NNNs Fiskerikonferanse
- FHF's styre
- LO
- NITO
- Båtsfjord handelsstands fiskekjøpergruppe
- Norway Seafoods
- Nergård
- Halvors Tradisjonsfisk

Konferanser

- Sjømatdagene
- Vesterålen skreifestival
- 10th North Atlantic Seafood Forum 2015, mars, Bergen
- Midtnorsk fiskerikonferanse
- Riddu Riddu
- Fiskerimessa – NOR-fishing/Aqua-NOR
- Konferansen «Lys i husan»
- Torskekonferanser til Sjømatrådet
- Næringspolitisk konferanse i Hammerfest
- Konferansen – Sulten på kunnskap
- Husøydagene
- Nor-Fishing
- Sparebanken Nord-Norges fiskeritreff
- DnB
- Forskningsdagene
- Spøringsforum
- Klimamarin
- Arctic Frontiers
- Kystsamfunnskonferanse på Island
- MØT – Marine Økonomer i Tromsø
- TAFT
- IIFET
- NOFOMA
- CLIFFIMA

